

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи номзадии унвончӯ Турсунова Мунаввара Аъзамовна дар мавзуи «Таҳқиқи лингвистии топонимияи воҳаи Сурхон», ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои филология аз рӯйи ихтисоси 10.02.01. – Забони тоҷикӣ пешниҳод шудааст.

Гуфтан ҷоиз аст, ки ташаккул ва таҳаввули аксари топонимҳои Варазрӯди таърихӣ ба инкишофи забонҳои эронӣ, хоссатан ба забони тоҷикӣ, сахт марбут буда, дар рисолаи мавриди тақриз низ ҳамин омил ба назар расида, сохтори рисолаи мазкурро ихтисораҳо, муқаддима, се боб, хулоса, рӯйхати адабиёти истифодашуда ва замима фаро мегиранд.

Дар муқаддима аҳамият, муҳиммияту навгонии мавзӯ, дараҷаи омӯзиши он, мақсаду вазифаҳои таҳқиқ, манбаъ, асосҳои назарию амалии таҳқиқ, усулу равиши таҳқиқ баён шудааст.

Боби якуми рисола, ки «Тафсири таърихӣ ва ҷуғрофии воҳаи Сурхон» унвон дошта, дар ин боб ҳудуди ҷуғрофӣ ва таърихии воҳаи Сурхон дар асоси сарчашмаҳои таърихӣ, ҷуғрофӣ ва адабиву бадеӣ шарҳу тафсир меёбад. Унвончӯ дар ин боб тафсири лингвоҷуғрофӣ ва таърихии топонимҳои Чағонрӯдро мавриди баррасӣ қарор додааст. Баррасию таҳлил дар асоси осори ҷуғроғифию таърихӣ сурат гирифта, андешаҳои ҷолиби диққати муҳаққиқон доир ба мавзӯҳои таърихӣ дар нигоштаи унвончӯ фаровон оварда шудаанд.

Боби дувуми рисола «Баррасии вижагиҳои сохтории топонимияи воҳаи Сурхон» ном дошта, дар ин боб топониму микротопонимҳои Чағонрӯди таърихӣ аз нигоҳи вижагиҳои сохторӣ мавриди таҳлил қарор мегиранд. Ин боб дар навбати худ аз ду фасл ва чор зерфасл таркиб ёфтааст. Аз рӯйи таҳқиқи муаллиф маълум мегардад, ки топонимҳои воҳаи Сурхонро аз нигоҳи сохтор топонимҳои сода, сохта, мураккаб ва ибора топонимҳо ташкил дода, аксари онҳо таърихи қадима ва мансуби забонҳои эрониянд.

Боби сеюми рисола бо унвони «**Баррасии вижагиҳои луғавии топонимияи воҳаи Сурхон**» ёд мешавад ва дар ин боб асосан топонимҳо аз нигоҳи вижагиҳои луғавӣ ва семантикӣ шарҳу тафсир ва таҳқиқу баррасӣ мегарданд. Ин боб низ дар навбати худ ду фаслу даҳ зерфаслро фаро гирифта, дар ҳар фаслу зерфасл як паҳлӯи масъалаи ба мавзӯ марбут аз ҷониби унвончӯ мавриди баррасӣ қарор дода шудааст. Дар бахши хулоса натиҷаи баррасиву таҳқиқ ва хулосаҳои мушаххаси рисола навис зимни чанд нукта оварда мешавад. Замимаи рисола фарогири «**Луғати мухтасари топонимҳо**» буда, дар ин луғат топониму микротопонимҳо аз нигоҳи маъно ва сохт мавриди баррасӣ қарор гирифтаанд.

Аҳамияти илмиву амалии таҳқиқ дар он зоҳир мешавад, ки тавассути таҳқиқу баррасии ҷанбаҳои луғавии топонимҳои воҳаи Сурхон роҷеъ ба баъзе вижагиҳои луғавӣ ва услубии забони адабии тоҷикӣ, ба хусус роҷеъ ба қабатҳои луғавии забони тоҷикӣ, ки топонимҳо дар он нақш доранд, иброи андеша намудан мумкин аст ва хулосаҳои илмӣ ба даст омадаро метавон дар таълифи китобҳои дарсии таърихи забони тоҷикӣ, номшиносӣ ва ҷуғрофияи таърихӣ муосири ин сарзамин, инчунин дар таҳияи фарҳангу луғатномаҳои топонимӣ метавон истифода кард.

Дар бахши хулоса бардоштҳои муҳаққиқ аз таҳлилу муқоисаи анҷомдода дар 13 банд зикр гардидааст.

Таҳқиқоти анҷомдодаи унвончӯ М.А. Турсунова мустақилона буда, дар он баёни пайдарҳамии афкор, мавҷуд будани робитаи фикр дар баёни андеша баръало эҳсос мешаванд, ки ин далолат аз пухтакориву омодагии муҳаққиқ нисбат ба мавзӯи таҳқиқро нишон медиҳад.

Дар маҷмӯъ, автореферати диссертатсия мазмуну муҳтавои диссертатсияро фаро мегирад.

Ногуфта намонад, ки аз рӯи фишурдаи диссертатсия, ба назари мо, дар радифи комёбиҳо боз нуктаҳои баҳснок, бархе иштибоҳот низ ба

мушоҳида мерасанд, ки дар оянда рафъи онҳо боиси болоравии ҳусни пажуҳиш хоҳад гардид.

1. Дар таҳлили баъзе ҷойномҳо мулоҳизаҳои баъзе муҳаққиқони узбекистонӣ сарфи назар шудааст. Зеро дар таълифоти онҳо низ баъзе мулоҳизаҳо дида мешаванд, ки минбаъд онҳоро низ ба инобат гирифтани ба фоидаи кор хоҳад буд.

2. Хуб мешуд фарҳанги топонимҳои воҳа боз такмил меёфт.

3. Дар фишурда ҷо-ҷо ғалатҳои имлоӣ, китобат ва услубӣ ба назар мерасанд (ниг. с. 4, 6, 17).

Чунин эродҳо ҷузъӣ буда, зуд ислоҳшавандаанд ва ба сифати диссертатсия таъсир намерасонанд.

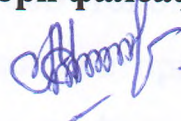
Ҳамин тавр, фишурдаи диссертатсияи **Турсунова Мунаввара Аъзамовна** дар мавзӯи «**Таҳқиқи лингвистии топонимияи воҳаи Сурхон**», ба талаботи бандҳои 31-35-уми Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021-ум, таҳти №267-ум тасдиқ шудааст, инчунин талаботи ҚОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ буда, муаллифи онро сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илми филология аз рӯи ихтисоси 10.02.01. – Забони тоҷикӣ донишҷӯ мумкин аст.

Дотсенти кафедраи Филологияи тоҷик ва забонҳои

шарқи хориҷаи донишгоҳи давлатии Самарқанд

ба номи Шароф Рашидов, доктори фалсафа доир

ба фанҳои филология (PhD)

Маҷитова Сабоҳат

3.06.2023

С. Маҷитова
ning imzosini
tasdiqlayman
Sharof Rashidov nomidagi
SamDU kadrlar bo'limi boshli

